

Ze zeggen dat het zijn oorsprong had in Afrika, dat het werd meegevoerd op het gekerm van de slaven in de scheepsruimen, en dat het lot van de Taíno erdoor bezegeld werd. Een kwaad dat tot aanzijn werd geroepen tijdens het sterven van een oude wereld en de geboorte van een nieuwe. Een demon die door de onheilsdeur sloop die in de Cariben op een kier werd gezet. Fukú noemen ze het. Een onontkoombaar noodlot, een vloek, een doem. Voluit: de Doem van de Nieuwe Wereld (*Fukú americanus*). In de volksmond: de fukú van de Admiraal, omdat de grote zeevaarder er niet alleen de bringer van was, maar ook een van de eerste slachtoffers. Hij mocht zich de Ontdekker van de Nieuwe Wereld noemen, de Admiraal der Oceanen, maar hij stierf uiteindelijk onder erbarmelijke omstandigheden aan syfilis, met bovenaardse stemmen in zijn hoofd, zeggen ze. In Santo Domingo, het Land Van Zijn Hart (Oscar zou het op het eind het knekelveld van de nieuwe wereld noemen), is zijn naam onlosmakelijk verbonden met beide soorten fukú, de grote en de kleine. Met het uitspreken van die naam, of zelfs maar het horen ervan, kun je rampspoed over jezelf en de jouwen afroepen.

Hoe de fukú ook geduid wordt, niemand betwist dat hij ont-kiemde doordat de Europeanen op Hispaniola neerstreken – en dat we sindsdien allemaal de lul zijn. Santo Domingo mag er dan de voedingsbodem van geweest zijn, de Doem leeft in ons allen voort, of we het beseffen of niet.

Denk niet dat de fukú alleen maar folklore is, een griezelverhaal uit de ouwe doos, dat allang geen angst meer aanjaagt. Voor mijn ouders was het nog zo echt als wat. Iets waar je dag in dag uit mee leefde. Iedereen kende wel iemand die de prooi van een fukú was geworden, zoals iedereen wel iemand kende die in het Palacio werkte. De lucht was er zwanger van, zou je kunnen zeggen, al was het, zoals alles wat ertoe deed op het eiland, iets waar mensen het liefst hun mond over hielden. Maar verzwegen of niet, de fukú floreerde in die dagen, vooral omdat we iemand hadden die er zo'n beetje de belichaming van was: onze dictator-voor-het-leven Rafael Leónidas Trujillo Molina.¹ Niemand wist of Trujillo dienaar of meester was, of

¹ Voor wie op school zijn halve lesminuut Dominicaanse geschiedenis heeft gemist: Trujillo, een van de beruchtste dictators van de twintigste eeuw, heers- te tussen 1930 en 1961 op wel zeer meedogenloze wijze over de DR. Hij was een gedrongen mulat met een sadistische inborst en glimmende varkensoog- jes, die zijn huid bleekte, enorme plateauzolen droeg en een voorliefde had voor versierselen uit de tijd van Napoleon. Zijn erenaam was El Jefe. Zijn ve- le bijnamen varieerden van De Mislukte Veedief tot Rotkop. Trujillo had een ijzeren greep op ieder aspect van het politieke, culturele, sociale en economi- sche leven; een controle die hij afdwong met een krachtig mengsel van ge- weld, intimidatie, bloedvergieten, verkrachting, afpersing en terreur. Een ty- pisch Latijns-Amerikaanse caudillo, denk je wellicht, maar zijn macht had dimensies die maar weinig historici in woorden hebben kunnen vatten. En dat is geen wonder, want El Jefe tartte het voorstellingsvermogen. Hij was onze Sauron, onze Darth Vader, onze Darkseid, onze Alleenheerser Voor Nu En Altijd. Of nee, hij was meer dan dat – een zo bizar personage, zo ver- dorven, zo boosaardig, dat geen fantasyschrijver hem had kunnen bedenken. Hij bestond het om de namen van *alle* bezienswaardigheden in de DR ter ere van hemzelf te veranderen (Pico Duarte werd Pico Trujillo; Santo Domingo

hij de fukú kon sturen of dat hij erdoor geleid werd, maar één ding stond voor iedereen vast: er was een *bechte* band tussen die twee. Er werd geloofd, zelfs in intellectuele kringen, dat je het smeden van plannen tegen Trujillo met een fukú van jewelste zou bekopen, met een vloek die minstens zeven generaties boven je familie bleef hangen. Je hoefde maar iets lelijks over hem te denken of *fuá*, een orkaan veegde jou en de jouwen de zee in, *fuá*, je werd geplet door een rotsblok dat zomaar uit de lucht kwam vallen, *fuá*, de garnalen die je vandaag at waren de buik-infectie waar je morgen aan bezweek.

Het verklaart waarom elke aspirant-aanslagpleger voortijdig het loodje legde. Het verklaart waarom zij die hem ten slotte

de Guzmán, de oudste stad van de Nieuwe Wereld, werd Ciudad Trujillo). Hij had het monopolie op ieder onderdeel van het nationale erfgoed (wat hem een van de rijkste mannen ter wereld maakte). Hij wist een van de omvangrijkste militaire apparaten van het westelijk halfrond op te bouwen, compleet met bommenwerpers. Hij misbruikte zowat iedere lekkere meid en elke mooie vrouw op het eiland, de echtgenotes van zijn ondergeschikten inclusief (werkelijk waar, honderden zo niet duizenden vrouwen). Hij verwachtte, nee *existe*, niets minder dan de totale en onvoorwaardelijke aanbidding van zijn pueblo – onnodig te zeggen dat de nationale leuze ‘Dios y Trujillo’ luidde, en dat hem schier bovennatuurlijke gaven werden toegedicht. Bij openbare gelegenheden werd iedere gast geacht een heildronk op hem uit te brengen. Hij bestuurde zijn land als was het een opleidingskamp voor mariniers en had de gewoonte om vrienden en vertrouwelingen zomaar uit hun positie te zetten en van hun bezittingen te ontdoen. Dus ga maar na hoe hij met vijanden omging.

Een greep uit zijn erelijst. De genocide, in 1937, op de Haïtiaanse en Dominicaanse-Haïtiaanse gemeenschap. De langste en bloedigste door de VS gesteunde dictatuur op het westelijk halfrond (en da’s niet zomaar een record, want het tolereren van door de VS gesteunde dictators is in ons deel van de wereld een olympische sport; de chilenos en argentinos nemen nog altijd hun petje voor ons af). Het creëren van de eerste moderne kleptocratie (Trujillo was Mobutu voordat Mobutu Mobutu werd). Het stelselmatig omkopen van Amerikaanse senatoren. En als laatste maar niet minste wapenfeit: hij smeedde de Dominicaanse bevolkingsgroepen tot één natie (wat zijn Amerikaanse opleiders in geen acht jaar bezetting voor elkaar hadden gekregen).

toch om zeep wisten te helpen, stuk voor stuk op een gruwelijke manier aan hun eind kwamen. En wat te denken van Kennedy? Hij was het die het groene licht gaf voor de moord op Trujillo in 1961. Hij liet de CIA er de wapens voor naar het eiland smokkelen. En dat had hij beter niet kunnen doen. Want zijn spionnen hadden verzuimd hem iets te melden wat iedere Dominicaan wist, van de rijkste jabao in Mao tot de armste güey in El Buey, van de oudste anciano sanmacorisano tot de jongste carajito in San Francisco: hij die Trujillo zou doden, belastte heel zijn familie met een fukú waar het lot van de Admiraal bij in het niet viel. Wil je het ware antwoord op de vraag van de Warren Commission, *Wie vermoordde JFK?* Welnu, in mijn hoedanigheid van Aandachtig Waarnemer kan ik het je voor eens en altijd geven. Het was niet de maffia of de KGB of het spook van Marilyn Monroe. Het waren geen aliens. Het was geen eenzame sluipschutter. Niet de gebroeders Hunt uit Texas, niet Lee Harvey Oswald, niet de Trilateral Commission. Het was Trujillo – het was de fukú.

De *Curse of the Kennedy's*? Fukú.²

En wat dacht je van Vietnam? Heb je je weleens afgevraagd hoe 's werelds grootste supermacht het onderspit kon delven tegen een nietig derdewereldlandje als Vietnam?

Misschien interessant om te weten: in de tijd dat de VS hun aanwezigheid in Vietnam begon op te schroeven, besloot JFK's opvolger LBJ tot een onwettige invasie van de Dominicaanse Republiek (24 mei 1965). Deze 'democratisering' van Santo Domingo werd een eclatant militair succes, en de eenheden die er deel aan hadden genomen, werden direct doorgestuurd naar

2 Voor complotliefhebbers: Op de avond waarop John Kennedy Junior zijn vriendin Carolyn en haar zus Lauren mee uit vliegen nam en met zijn Piper Saratoga in zee stortte (fukú), stond Providencia Parédes, dominicana en al jaren dienstmeid van de Kennedy's (ze was de favoriet van John-Johns vader), in het huis op Martha's Vineyard John-Johns lievelingsgerecht te maken: chicharrón de pollo. Maar de fukú duldt geen disgenoten.

Saigon. En wat dacht je dat die soldaten, technici en inlichtingsofficieren met zich meenamen in hun bepakking, in hun koffers, in hun borstzakken, in hun neushaar, in de droge modder onder hun schoenen? Juist. Een presentje van mijn volk aan Amerika, een bescheiden vergelding voor een vuile oorlog. Fukú. Zowat een halve eeuw voor Irak was Santo Domingo al Irak.

Da's belangrijk om te weten, weet je. Dat fukú niet altijd inslaat als de bliksem. Soms werkt hij heel langzaam, ga je er stukje bij beetje aan kapot, zoals de Admiraal of de VS in de rijstvelden van 'Nam. De ene keer gaat het snel, de andere keer langzaam. Dat hoort nu eenmaal bij het mysterie. Maar van één ding kun je op aan: fukú is net als het Omega Effect van de superschurk Darkseid of de vloek van Morgoth³ – hoeveel bochten en omwegen dit soort shit ook maakt, je zult er nooit, *nooit*, aan ontkomen.

Of ik zelf in de Grote Amerikaanse Doem geloof? Weet je, dat doet er niet echt toe. Wie in fukú-land is opgegroeid, is sowieso vergroeid met de verhalen. In Santo Domingo heeft elke familie wel zo'n verhaal, en de meeste hebben er meerdere. Ik heb een tío in de Cibao, die twaalf dochters heeft. Hij gelooft heilig dat een versmade jeugdliefde ooit de vloek over hem heeft uitgesproken dat hij zoonloos zou blijven. Fukú. Ik heb een tía die gelooft dat het geluk haar ontzegd is omdat ze ooit gelachen heeft op de begrafenis van een rivale. Fukú. Mijn abuelo

3 'Ik ben Melkor, Koning der Ouden, eerste en machtigste aller Valar, hij die de wereld voorging en schiep. Mijn oogmerk werpt zijn schaduw over Arda, en al wat er leeft zal zich voegen naar mijn wil. Maar op al wie u liefhebt zal mijn gedachte neerdrukken als een Wolk des Doems, en duisternis en wanhoop zullen hun lot zijn. Waar zij ook gaan, het kwaad zal zich er verheffen. Wat zij ook zeggen, hun woorden zullen onheil stichten. Wat zij ook doen, hun daden zullen zich tegen hen keren. Zij zullen sterven zonder hoop, en het leven zowel als de dood vervloeken.'

van vaderskant gelooft dat de diaspora van Dominicanen de wraak is van Trujillo. Zijn wraak op het volk dat hem verried. Fukú.

Haal je je schouders op over zulk bijgeloof? Prima. Nee, meer dan prima – perfect. Want wat je ook gelooft of niet gelooft, de fukú gelooft in jou.

Een paar weken terug, toen ik bezig was met de afronding van dit boek, kwam ik op het idee om de thread *fukú* te openen op het DRi forum. Gewoon uit nieuwsgierigheid, zo nerdy ben ik tegenwoordig. Niet te geloven hoe erop gepost werd. Je zou eens moeten zien hoeveel reacties ik al gehad heb, en ze blijven komen. En niet alleen van Domo's. Er zijn Puertorocks die over *fufu* schrijven, en de Haïtianen schijnen ook iets te hebben wat erop lijkt. Geloof me, er zijn miljoenen fukú-verhalen. Zelfs mijn moeder, die vrijwel nooit meer over Santo Domingo spreekt, begint me nu de hare te vertellen.

En je hebt het vast al geraden, ik heb ook een fukú-verhaal. Ik wou dat ik kon zeggen dat het alle andere overtrof, dat het de moeder van alle fukús was, maar dat kan ik niet. Mijn verhaal is zeker niet het engste, het overtuigendste, het pijnlijkste, of het mooiste.

Het is gewoon het verhaal dat zijn vingers om mijn keel heeft.

Ik ben er niet zeker van of Oscar het wel eens zou zijn geweest met het woord 'fukú-verhaal'. Hij was zelf een hardcore sci-fi & fantasy fan. Volgens hem was dát het soort verhaal waar we allemaal in leven. Wat zou er meer sci-fi kunnen zijn dan de DR? zei hij vaak. Wat is meer fantasy dan de Antillen?

Maar ik weet hoe alles is afgelopen, dus vraag ik op mijn beurt: Wat is meer fukú?

Nog een allerlaatste dingetje vooraf. Als iemand zich vroeger de naam van de Admiraal had laten ontvallen, of er was iets anders gebeurd waardoor de fukú een van zijn talloze koppen

dreigde op te steken, dan was er volgens de traditie nog maar één manier om het onheil af te wenden, één manier om joulzelf en de jouwen uit de ellende te houden: het uitspreken van een woord. Een kort, simpel woord (al kon het geen kwaad als je er stevig je vingers bij kruiste).

Zafa.

Tegenwoordig wordt het woord veel minder gebruikt, maar er zijn nog mensen, zoals mijn tío Miguel in de Bronx, die op alles zafa zeggen. Is-ie heel ouderwets in. Blunderen de Yankees in de laatste inning, zafa. Komt er iemand langs met een maaltje zelfgeraapte schaaldieren, zafa. Zet hij zelf iemand een kom parcha voor, zafa. De godganse dag zafa, in de hoop dat het ongeluk nog geen tijd heeft gehad om zich te nestelen. En tja, nu ik deze woorden schrijf, vraag ik me af of dit boek niet ook een soort zafa is. Mijn hoogsteigen bezwering.

EEN

1

GETTONERD AAN HET EINDE DER TIJDEN

1974-1987

DE MOOIE JAREN

De held van ons verhaal was niet het soort Dominicaan dat iedereen altijd voor ogen schijnt te hebben. Geen homerunspecialist. Geen duizelingwekkende bachata-danser. Geen playboy met talloze kwijlende aanbidders. Sterker nog, en heel on-Dominicaans: op vrouwengebied was hij een regelrechte kneus – op een korte periode in zijn jeugd na.

Die vluchtige gloriетijd beleefde hij rond zijn zevende levensjaar.

In die gezegende dagen was Oscar een echte liefhebber. Zo'n vroegrijpe versierder die onvermoeibaar achter de meisjes op school en in de buurt aan zat, die altijd zoentjes probeerde te geven, die tijdens elke merengue achter ze kwam staan om ritmisch tegen ze op te rijden. Zo jong als hij was, had hij de perrito al onder de knie en liet hij geen gelegenheid voorbijgaan om hem te dansen. Want in die dagen was hij nog een 'normale' Dominicaanse jongen die opgroeide in een 'typisch' Dominicaans immigrantengezin in Paterson, New Jersey. In een milieu dus waarin zijn aangeboren geilheid ten volle kon ge-

dijen. Als er een feestje was, en feestjes waren er volop in die knusse jaren zeventig, was er altijd wel een dronken familielid dat Oscar tegen een nichtje aan duwde en algehele hilariteit als de twee koters vervolgens het heupenspel van de volwassenen nadeden.

Ach, je had hem toen eens moeten zien, verzuchtte zijn moeder in haar Laatste Dagen. Onze kleine Rubi was hij.⁴

Zijn vriendjes meden de meisjes nog alsof ze de vliegende tering verspreidden, maar Oscar was een echte rokkenjager. Hij was een ‘mollig’ jochie, tegen ‘dik’ aan, maar zijn moeder hield zijn haar in model en zijn kleren netjes, en zijn kindergezicht had nog de vertederend glanzende ogen en schattige wangetjes die hem de ster van elke schoolfoto maakten. Het zwakke geslacht (: de vriendinnetjes van zijn zus Lola, de vriendinnen van

4 In de jaren veertig en vijftig was Porfirio Rubirosa, of Rubi, zoals de kranten hem noemden, de op twee na beroemdste Dominicaan ter wereld (het beroemdst was natuurlijk de Mislukte Veedief, met María Montez – zie noot 8 – als goede tweede). Rubirosa, een rijzige en immer goedgeluimde adonis, wiens ‘enorme geslachtsorgaan opzien baarde in Europa en Noord-Amerika’, was de ultieme jetssettende, autoracende, polospelende playboy, alsook een vooraanstaand Trujillato. Wat heet, weinigen lagen Trujillo zo na aan het hart als Rubi. Als parttime ex-fotomodel en oogverblindende man-van-de-wereld trouwde hij in 1932 met Flor de Oro, Trujillo’s dochter. En hoewel ze vijf jaar later alweer scheidden (in het jaar van de Haïtiaanse genocide) lukte het hem om altijd bij El Jefe in de gunst te blijven. Anders dan zijn boezemvriend en ex-zwager Ramfis was Rubirosa ongeschikt voor het beroep van moordenaar. In 1935 reisde hij naar New York om El Jefe’s doodvonnis voor de verbannen leider Angel Morales ten uitvoer te helpen brengen, maar hij vluchtte nog voor de (overigens mislukte) moordaanslag plaatsvond. Wel was Rubi een Dominicaanse vrouwenversierder bij uitstek. Hij neukte vrouwen in elke soort en maat: Barbara Hutton, Doris Duke (destijds de rijkste vrouw ter wereld), de Franse actrice Danielle Darrieux en filmster Zsa Zsa Gabor, om er maar een paar te noemen. Net als zijn maatje Ramfis kwam Porfirio uiteindelijk bij een auto-ongeluk om het leven. In 1965 was dat, toen zijn Ferrari in een slip raakte op een weg door het Bois de Boulogne. (Auto’s spelen sowieso een voorname rol in de moderne geschiedenis van de DR – zie noot 18.)

zijn moeder, ja zelfs de buurvrouw, Mari Colón, een postbeambte van in de dertig die haar lippen vuurrood stiftte en liep alsof haar kont een kerkklok was) viel massaal voor hem. Ese muchacho está bueno! Deden zijn dromerigheid en melancholieke oogopslag afbreuk aan zijn populariteit? Niet echt, nee.

Als ze in de zomervakantie naar de DR gingen en in Baní bij zijn grootmoeder, Nena Inca, logeerden, stond Oscar dagelijks voor het huis naar elke voorbijgangster te koeren. Tú eres guapa! Tú eres guapa! Tot het onvermijdelijke moment waarop er een fatsoensrakker aanklopte om zijn beklag te doen en La Inca er een stokje voor stak. Muchacho del diablo, het is hier geen bordeel!

Ja, dit was zonder meer Oscars glorie tijd. En de apotheose kwam in de herfst van zijn zevende jaar, toen hij twee meisjes tegelijk had – zijn eerste en laatste ménage à trois. Met Maritza Chacón en Olga Polanco.

Maritza was de vriendin van zijn zus Lola. Langharig, nuffig en zo oogstrelend mooi dat ze een jonge Dejah Toris had kunnen spelen. Olga daarentegen was geen bekende van de familie. Ze woonde aan het einde van hun straat in het appartementengebouw waar zijn moeder zo'n hekel aan had omdat er alleen maar Puertoricanen woonden, die altijd bier zaten te hysen op hun stoep. (Daar hadden ze ook wel voor in Cuamo kunnen blijven, schamperde ze.) Olga had wel honderd neven en nichtjes, die allemaal Hector of Luis of Wanda schenen te heten. En omdat haar moeder una maldita borracha was (beveerde Oscars moeder) liep Olga niet altijd in schone kleren rond en wilde ze nog weleens naar pis stinken, wat haar tal van ongunstige bijnamen opleverde.

Pislucht of niet, Oscar vond haar geweldig. Ze was stil, ze liet zich gewillig tegen de grond werken voor een potje stoeien, en ze had belangstelling voor zijn *Star Trek*-poppen. Maritza had zulke pluspunten niet nodig. Zij was gewoon mooi. Dus kwam hij op het lumineuze idee om verkering met hen al-

lebei te nemen. Eerst deed hij alsof het hem was ingefluisterd door zijn favoriete supertovenaar Shazam, maar toen ze akkoord waren gegaan, deed hij geen moeite meer om de schijn op te houden. Het was niet Shazam die het zo wilde, het was Oscar.

Het was nog een onschuldige tijd, dus kwam hun omgang neer op het dicht bij elkaar staan op de bushalte, stiekem elkaars hand vasthouden, en op een keer zelfs twee heuse zoenen, op hun mond, eerst op die van Maritza en toen op die van Olga, toen ze zich onbespied waanden achter de bosjes. (Moet je die kleine boef zien, zeiden de vriendinnen van zijn moeder. *Que hombre.*)

De driehoeksverhouding hield één prachtige week stand. Op een dag nam Maritza hem na schooltijd mee naar de schommels en stelde een ultimatum: *Zij of ik!* Oscar pakte haar hand en praatte langdurig op haar in, legde uit hoeveel hij van haar hield en wees haar op de afspraak dat ze alles zouden *delen*. Maar Maritza was niet te vermurwen. Ze had drie oudere zussen en wist alles van delen. Ik praat niet meer met je tot je haar gedumpt hebt! Maritza had een huid van melkchocolade en amandelvormige ogen, en ze straalde een energie uit die niets onderdeed voor die van Ogún uit de Marvel Comics (een energie die ze de rest van haar leven op alles en iedereen zou blijven loslaten). Oscar droop af en zocht thuis troost bij zijn strips, bij de Herculoids en Space Ghost. Wat is er met je? vroeg zijn moeder, die op het punt stond om naar de avondbaan te gaan waarmee ze het loon van haar dagbaan aanvulde. Het eczeem op haar handen zag eruit als gestolde soep. Mijn meisje, piepte Oscar bedroefd. En mama De León ontplofte zowat. *Tú ta llorando por una muchacha?* Ze trok Oscar aan zijn oor over-eind.

Mami, hou op! gilde Lola.

Zijn moeder smeedt hem tegen de vloer. Dale un galletazo, hijgde ze, en laat die puta zien wie de baas is.